

Domišljija ne pozna meja: delo z nadarjenimi pri slovenščini

Metka Sobočan Sarjaš, prof. slov. in soc., OŠ Ivana Cankarja Ljutomer

Kljub hitremu razvoju različnih sodobnih tehnologij, ki pomembno vplivajo na naš vsakdanjik doma in v šoli, se mi kot učiteljici slovenščine zdi bistveno, da ohranim ravnovesje med aktualnim in običajnim. Da znam svoje učence pri delu z nadarjenimi pri slovenščini motivirati za različne izzive, ustvariti spodbudno učno okolje, v katerem so učenci soustvarjalci učnega procesa. Le na tak način ostajata izziv tako poučevanje kot učenje. Z učenci smo se lotili izdelave tipanke, s katero smo se želeli približati tako slepim in slabovidnim učencem kot tudi učencem z disleksijo. In uspelo nam je.

Razvoj sodobnih tehnologij, ki vplivajo na naš vsakdanjik doma in v šoli ter ponujajo uporabnikom hiter in množičen odziv, omogočajo višjo kakovost življenja in dela, nas učitelje nemalokrat postavljajo pred izziv, kako učencem približati učne vsebine, da bo sprejemanje in dojemanje le-teh učinkovito, znanje pa uporabno in trajno.

Poučevanje vsekakor je in ostaja izziv, želim pa si, da bi učenci sprejeli učenje kot izziv. Da bi oboji zmogli biti kos svojim izzivom, moramo upoštevati več dejavnikov, med katerimi bi poudarila elemente vključujoče šole, ki daje velik poudarek spodbudnemu učnemu okolju, v katerem naj bi se vsi počutili sprejete, kar je torej pomemben varovalni dejavnik pred socialno izključenostjo. Pomembno se mi zdi, da v veliki meri upoštevam sposobnosti učencev, njihove potrebe, interese in primarne izkušnje.

Pri delu z nadarjenimi učenci pri slovenščini spodbujam svoje učence, da prevzamejo vlogo načrtovalca in raziskovalca lastnega učnega procesa.

Spodbujam jih, da sami torej nek izdelek načrtujejo, ga realizirajo in ovrednotijo. Moja vloga pri vsem tem pa je, da jim pomagam z nasveti, jih usmerjam in koordiniram njihovo delo.

S spodbujanem ustvarjalnosti pri učencih pridobivajo slednji na zavedni in nezavedni ravni, načrtno in naključno, saj spodbujam njihovo radovednost, samozaupanje, zavedanje lastnih sposobnosti, pristop k reševanju problemov, zanimanje za nekaj novega in drugačnega, občutljivost za probleme ... Sam učni proces poteka v sodelovanju tako učitelja kot učencev, ki ga s svojimi zamislimi, idejami, željami in sposobnostmi popestrijo in obogatijo. Tako postanejo učenci naši soustvarjalci, njihovi rezultati pa pričakovani in nemalokrat odlični.

Izdelava tipanke

Pri delu z nadarjenimi učenci pri slovenščini se učenci radi spopadajo z različnimi izzivi, ki spodbujajo njihovo ustvarjalnost, sodelovanje, subtilnost, empatijo, razvijanje ustvarjalnega pisanja ... Tako so se lotili izdelave tipanke.

Idejo za izdelavo tipanke so učenci dobili ob zaključku šolske bralne značke, ko smo na šoli gostili go. Aksinjo Kermauner, ki je med drugim predstavila svojo tipanko *Žiga špaget gre v širni svet*.

Da smo idejo lažje realizirali, smo se udeležili predstavitve tipanke *Jabolko* članic Bralnega kluba Ljutomer, ki deluje pod okriljem Splošne knjižnice Ljutomer. Članice Bralnega kluba Ljutomer so nam na prijazen način predstavile proces izdelave tipanke. Učenci so bili odločni, da bi tudi sami zmogli ustvariti izdelek, ki bi bil uporaben tako za učence z disleksijo in slabovidne učence matične šole (OŠ Ivana Cankarja Ljutomer) kot tudi za učence naše podružnične šole Cvetka Golarja (šole s prilagojenim programom).

Izdelave tipanke smo se lotile projektno. Najprej smo morali poiskati informacije o tem, kaj je tipanka, komu naj bi bila namenjena, kako se jo izdelava, kateri materiali so priporočljivi (hladni materiali, hladne barve) ipd. Tipanka ali tipna slikanica omogoča razvoj več čutov – voha, zvoka in tipa. Bralec dojema sporočilo vsebine s tipom. Tako smo izdelali načrt in se ga poskušali med ustvarjanjem držati.

Naše avtorice in soavtorice so o tipanki povedale naslednje:

Zoja: Naša tipanka, ki nosi naslov *Čarobni kolaček*, je tipna slikanica, ki je namenjena slepim in slabovidnim, dislektikom in tudi vsem ostalim, ki so jim tipne slikanice všeč.

Ana: Na začetku šolskega leta smo se lotili ustvarjenega pisanja, napisali smo zgodbo, ki je imela sporočilno vrednost in je bila hkrati primerna za izdelavo tipnih ilustracij. Zgodbo smo morali razdeliti na več delov in določiti, na kateri strani bo

posamezni del, hkrati pa smo morali predvideti, kako bomo to prikazali v obliki tipnih podob (ilustracij).

Daša: Ko smo naredile skice za ilustracije, smo se lotile zbiranja različnih materialov za izdelavo tipanke. Izbrale smo barvno peno, filc, les, alu folijo, različne kose tkanine. Material smo prinesle od doma, nekaj smo ga poiskale v šoli in kupile v trgovini.

Samanta: Sama izdelava tipanke je trajala štiri mesece. Ker nam je ur, namenjenih nadarjenim učencem, zmanjkovalo, smo se dobivali tudi po pouku. Naše delo se je zdelo zanimivo tudi sošolcem, zato so nekateri radi volje priskočili na pomoč. Na koncu smo bili nad izdelkom vsi navdušeni, saj nam je bil zelo všeč.

Sama sem jim pomagala z nasveti in koordinacijo dela. V ospredju je bilo timsko načrtovanje, sodelovalno učenje, dogovarjanje in usklajevanje.

Ko je naša tipanka *Čarobni kolaček* skozi ilustracije dobila svojo končno podobo, smo se povezali z go. Aksinjo Kermauner, ki nam je pomagala pri tisku v brajici. Gospa je besedilo naše zgodbe poslala na Center IRIS, kjer so nam besedilo natisnili v brajici.

Ob nastanku tipanke smo mislili tudi na učence z disleksijo, tako da smo prilagodili velikost in vrsto pisave, barvno podlago, primerno za učence z motnjo branja in pisanja. Pri tem nam je pomagala specialna in rehabilitacijska pedagoginja ga. Mateja Ferenčak.

Tipanka *Čarobni kolaček* je vpisana v sistem CO-BISS. Avtorice so jo predstavile v Splošni knjižnici Ljutomer, na predstavitev le-te pa smo povabili tudi učence naše podružnične šole s prilagojenim

programom. Gostujoči učenci so med predstavitvijo uživali, spoznali so zgodbo in imeli možnost tipanko prelistati in potipati.

V najširšem smislu je zaživel inkluzija, saj se mi kot učiteljici zdi bistveno, da se vsi – tako mi učitelji kot učenci zavedamo pozitivnega sprejemanja drugačnosti, ki nas vse bogati in osvobaja.

Delo z nadarjenimi učenci pri slovenščini

Pri delu z nadarjenimi učenci poskušam upoštevati temeljna načela, kot so razvijanje ustvarjalnosti, spodbujanje samostojnosti in odgovornosti, raziskovalno učenje, obenem pa moram skrbeti za celosten razvoj nadarjenega učenca in upoštevati njegova močna področja.

S sodelovanjem pridobivajo vsi – tako zelo uspešni učenci kot učenci z nižjimi sposobnostmi. V veliki meri se izboljšajo medsebojni odnosi med učenci in njihova odgovornost.

Raznolikost in raznovrstnost dela z nadarjenimi učenci pri slovenščini bogati učni proces, krepi učenčevo ustvarjalnost, zanimanje, lastno angažiranost in prispeva k odličnim rezultatom.

Moj cilj pri delu z nadarjenimi učenci pri slovenščini je, da nisem vezana zgolj na posamezni predmet, ampak da vsebine razširim in stremim k vseživljenjskemu učenju, saj le tako lahko svoje učence usmerim in vzgajam v samozavestne in odgovorne osebnosti, ki se bodo znašli v različnih življenjskih situacijah.

Načrtovanje samega učnega procesa mora biti izziv tako za nas učitelje kot tudi za učence. In prav tu je razvidna ustvarjalnost nas učiteljev, ki je prav tako pomembna. Zato si moramo upati tvegati, se strokovno in osebnostno izpopolnjevati in znati prisluhniti. Tudi mi se moramo preizkusiti v vlogi učencev.

Učečo se skupnost tvorimo vsi – učenci, učitelji in starši ter naša medsebojna komunikacija, povezanost, pripravljenost in sodelovanje. Vse to vodi h kakovosti in uspešnosti vzgojno-izobraževalnega procesa.

Da skupnost lahko deluje in uresničuje svoje poslanstvo, si moramo prizadevati vsi člani le-te. Delo si moramo porazdeliti glede na naše sposobnosti in interese, zato sta diferenciacija in individualizacija še kako pomembni. Tako lahko posamezniki razvijamo svoje potenciale in rastemo na močnih področjih.

Vloga nas učiteljev se je skozi desetletja spreminjala in se še spreminja. Učitelji vse bolj postajamo usmerjevalci in koordinatorji učnega procesa, učenci pa soustvarjalci.

Domišljija učencev ne pozna meja. Če jih postavimo pred izziv, jim moramo dopustiti, da sami izberejo pot do uresničitve cilja. Moramo jim zaupati, jih usmerjati, nikakor pa jih pustiti same.

Viri in literatura

Bezić T. (2012): Razvijanje ustvarjalnosti v šoli. V: Bezić Tanja et. al. (ur.) *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole: priročnik*, str. 81–94. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Čačinovič Vogrinčič, G. (2008): *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Fotografije: Jasna Branka Staman

